

ES INVESTICIJŲ GRAŽA LIETUVAI

2022 m.
sausis

ES investicijų poveikio Lietuvos
makroekonominiams rodikliams
ir atskiriems ūkio sektoriams
vertinimo rezultatai

Vertinimo tikslas:

- ▶ nustatyti prognozuojamą 2014–2020 m. ir 2021–2027 m. Europos Sąjungos (ES) investicijų poveikį Lietuvos ekonomikos raidai, regionų sanglaudai, ūkio sektoriams ir atskiroms valstybės veiklos sritims (VVS) bei įvertinti investavimo efektyvumą ir tvarumą;
- ▶ pateikti įrodymus dėl penkių 2014–2020 m. ES investicijomis finansuotų aktyvios darbo rinkos politikos (ADRP) projektų poveikio jų dalyvių užimtumui ir darbo užmokesčio lygiui.

Analizuotos ES investicijos:

- ▶ 2014–2020 m. finansinis laikotarpis – 7,3 mlrd. Eur (iš jų – 273,7 mln. Eur REACT-EU lėšos)
- ▶ 2021–2027 m. finansinis laikotarpis – 6,2 mlrd. Eur

Analizuoti ADRP projektai:

- ▶ „Ilgalaikių bedarbių įdarbinimo rėmimas“ (07.3.1-ESFA-V-401-01-0001)
- ▶ „Nekvalifikuotų asmenų kompetencijų didinimas“ (07.3.1-ESFA-V-401-01-0002)
- ▶ „Vyresnio amžiaus bedarbių rėmimas“ (07.3.1-ESFA-V-401-02-0001)
- ▶ „Pagalba neįgaliesiems“ (07.3.1-ESFA-V-402-01-0001)
- ▶ „Ilgą paklausią profesiją“ (07.3.1-ESFA-V-401-03-0001) (skirtas bedarbiams, nepatenkantiems į kitas kategorijas)

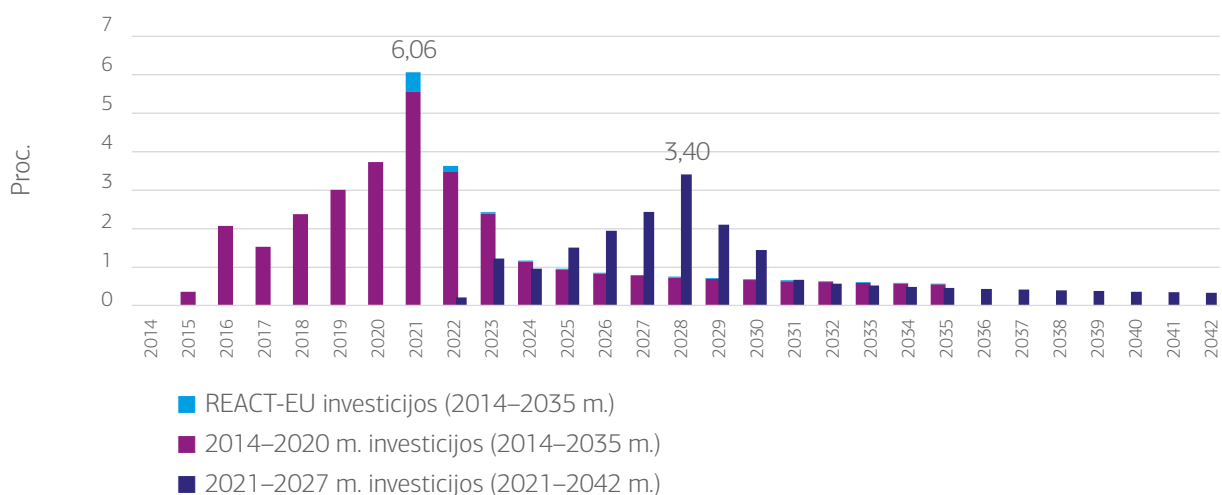
Vertinime taikyti sudėtingi vertinimo metodai, leidžiantys išskirti būtent analizuotomis investicijomis sukurtą poveikį – makroekonominis modeliavimas ir kontrafaktinio poveikio vertinimas. Makroekonominio modeliavimo (naudotas HERLIT modelis) metodu buvo įvertintas 2014–2020 m. ES investicijų poveikis bei 2021–2027 m. planuojamų ES investicijų tikėtinas poveikis pagrindiniams Lietuvos makroekonominiams rodikliams (bendrasis vidaus produktas (BVP) ir jo komponentės, užimtumas, darbo užmokeskis ir kt.). Papildomai įvertintas atskirų VVS investicijų poveikis, poveikis ekonomikos sektoriuose bei šalies regionuose (Sostinės ir Vidurio ir vakarų Lietuvos), investicijų efektyvumas ir tvarumas.

Kontrafaktinio poveikio vertinimo metodas taikytas analizuojant 2014–2020 m. ES fondų lėšomis finansuotų penkių ADRP projektų poveikį šių projektų dalyvių užimtumui ir darbo užmokesčio lygiui. Papildomai detaliau analizuotas 2014–2020 m. ES investicijų poveikis statybų sektoriui.

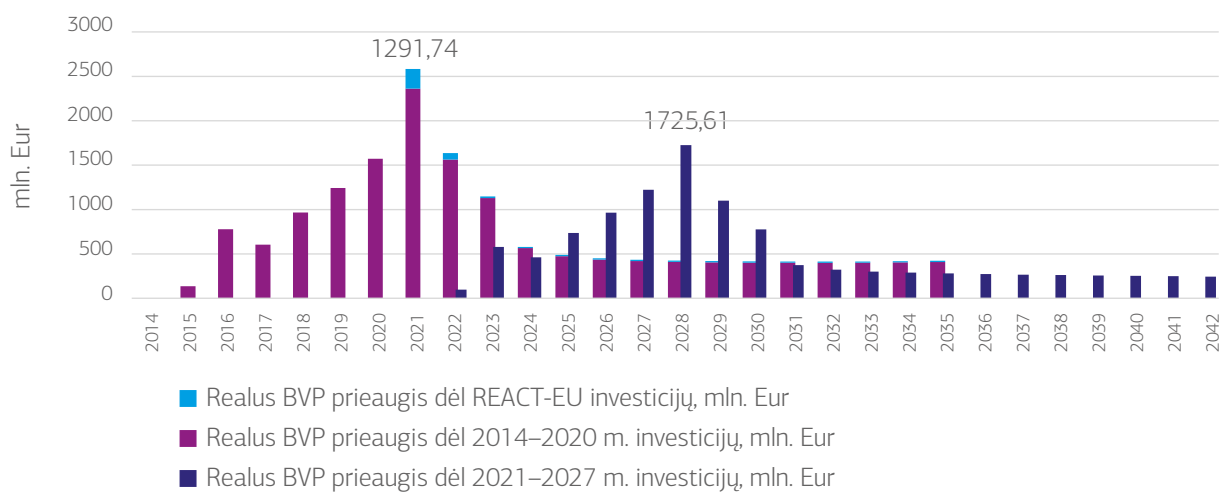
POVEIKIS MAKROEKONOMINIAMS RODIKLIAMS

Atlikto vertinimo rezultatai parodė, kad **ties 2014–2020 m., tiek 2021–2027 m. ES fondų investicijos turi ir ateityje turės reikšmingą poveikį Lietuvos BVP.** Dėl 2014–2020 m. ES fondų investicijų įgyvendinimo per visą analizuojamą laikotarpį (2014–2035 m.) bus sukurta 15 954 mln. Eur papildomo realaus BVP, o kasmet realus BVP bus vidutiniškai 1,63 proc. didesnis nei tuo atveju, jeigu ES investicijos nebūtų įgyvendintos. Investicijų įgyvendinimo piko metais (2021 m.) Lietuvos realus BVP modeliuojamas 6,06 proc. didesnis, lyginant su scenarijumi be ES investicijų, o 0,5 proc. šio poveikio atsiranda dėl REACT-EU investicijų įgyvendinimo.

2021–2027 m. ES investicijų įgyvendinimas analizuojamu laikotarpiu (2021–2042 m.) lems 11 024 mln. Eur didesnį realų BVP, o kasmet realus BVP bus vidutiniškai 1 proc. didesnis nei tuo atveju, jeigu ES investicijos nebūtų įgyvendintos. Santykinai mažesnį 2021–2027 m. investicinio paketo poveikį BVP (ir kitiems makroekonominiais rodikliais), lyginant su 2014–2020 m. investicinio paketo poveikiu, lemia mažesnė bendra investicijų apimtis ir su kiekvienu investiciniu laikotarpiu auganti BVP bazė. Ekonomiškai labiau išsivysčiusiose šalyse, kuriose BVP lygis yra aukštas, papildomą jo augimą pasiekti yra santykinai sunkiau nei mažiau ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse.

1 paveikslas. Investicijų poveikis realiam metiniam BVP (procentais), lyginant su scenarijumi be investicijų
Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

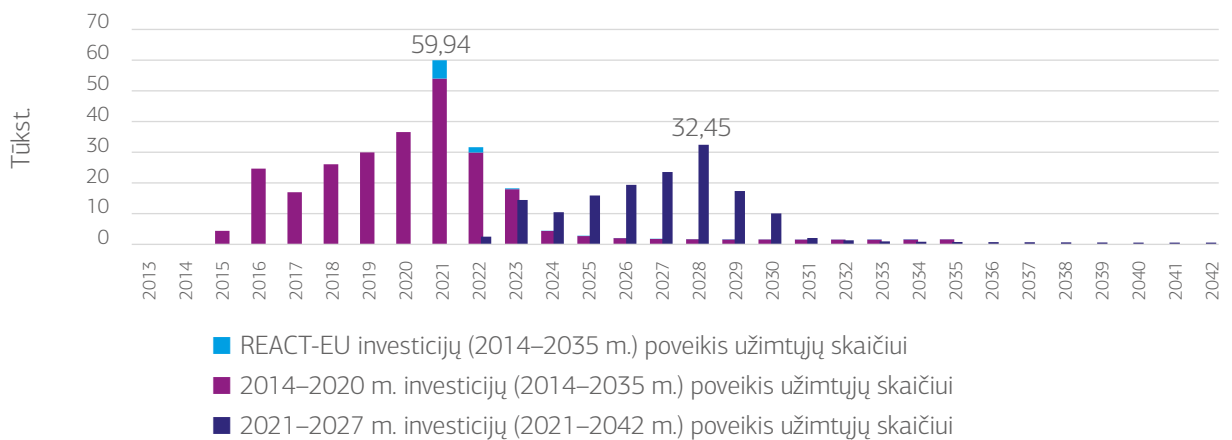

2 paveikslas. Investicijų poveikis realiam metiniam BVP (mln. Eur), lyginant su scenarijumi be investicijų
Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

Abiejų laikotarpių investicijos **teigiamą poveikį turės ir užimtumo bei nedarbo lygiui.** Įvertinta, kad 2014–2020 m. ES investicijos analizuojamu laikotarpiu sukurs vidutiniškai 13,03 tūkst. darbo vietų kasmet. Tai, atitinkamai, lems vidutiniškai 1,02 proc. aukštesnį užimtumo ir 0,92 proc. p. žemesnį nedarbo lygį kasmet.

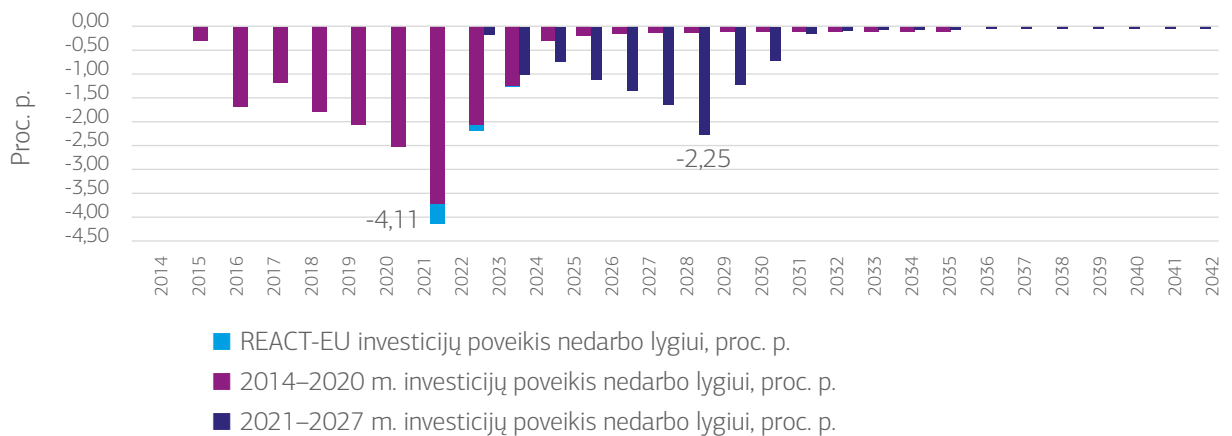
2021–2027 m. ES investicijos, prognozuojama, kasmet sukurs vidutiniškai 7,49 tūkst. naujų darbo vietų ir lems vidutiniškai 0,61 proc. didesnį užimtumo bei 0,52 proc. p. žemesnį nedarbo lygį šalyje visu analizuojamu laikotarpiu.

2014–2035 m. laikotarpiu įgyvendintos investicijos sukurs vidutiniškai 13,03 tūkst. naujų darbo vietų ir lems 1,02 proc. aukštesnį užimtumo bei 0,92 proc. žemesnį nedarbo lygį kasmet.

3 paveikslas. Investicijų poveikis užimtųjų skaičiui (tūkst.), lyginant su scenarijumi be investicijų
Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

2021–2042 m. laikotarpiu dėl įgyvendintų investicijų bus sukuriama vidutiniškai 7,49 tūkst. naujų darbo vietų, užimtumo lygis bus 0,61 proc. aukštesnis, o nedarbo lygis – 0,52 proc. žemesnis kasmet.

4 paveikslas. Investicijų poveikis nedarbo lygiui (procentiniai punktai), lyginant su scenarijumi be investicijų
Šaltinis: sudaryta BGI Consulting

POVEIKIS EKONOMIKOS SEKTORIAMS

Nors ES investicijos pirmiausia yra orientuotos į viešosios politikos tikslų įgyvendinimą, tačiau jos turi poveikį ir atskiriems ekonomikos sektoriams. **Nustatyta, kad investicijų įgyvendinimo laikotarpiu, tiek 2014–2020 m. ES investicijos, tiek 2021–2027 m. ES investicijos didelį poveikį turi statybų ir su jomis susijusiems ekonomikos sektoriams.** Aktyvaus ES investicijų įgyvendinimo laikotarpiu kuriama arba atnaujinama esama infrastruktūra, pastatai, reikalingi aukštesnės kokybės viešųjų paslaugų teikimui ir viešosios politikos tikslų įgyvendinimui. Todėl šiuo laikotarpiu būtent statybų sektorius patiria didžiausią ES investicijų naudą. Nors investicijų poveikis juntamas ir kituose ekonomikos sektoriuose. Minėtos tendencijos rodo santykinę statybų ekonominio sektoriaus priklausomybę nuo ES struktūrinių fondų finansavimo, tačiau atlikta analizė ir ekspertiniai interviu su sektoriaus atstovais atskleidė, kad **ši priklausomybė su kiekvienu finansiniu periodu vis mažėja, o statybų sektoriaus įmonės savo veiklą vis labiau grindžia diversifikuotais finansavimo šaltiniais.**

POVEIKIS ŠALIES REGIONAMS

Atliktas vertinimas parodė, kad 2014–2020 m. ES investicijų įgyvendinimas **prisidės prie Lietuvos Sostinės regiono ir Vidurio ir vakarų Lietuvos regiono konvergencijos.** Investicijų poveikis tiek BVP, tiek užimtumui, tiek darbo užmokesčiui, numatomas didesnis Vidurio ir vakarų Lietuvos regione, nei Sostinės regione.

2014–2020 m. ES investicijos prisidės prie Lietuvos Sostinės regiono ir Vidurio ir vakarų Lietuvos regiono konvergencijos.

INVESTICIJŲ EFEKTYVUMAS

Tiek 2014–2020 m., tiek 2021–2027 m. ES fondų investicijas galima laikyti efektyviomis. Nustatyta, kad abiem investiciniais laikotarpiais vienas investuotas euras kasmet sukurs vidutiniškai 1,72 papildomų eurų ekonomikoje. 2014–2020 m. ES fondų investicijų efektyvumas Lietuvoje yra didesnis ir lyginant su 12 naujų ES valstybių narių to paties laikotarpio investicijų įgyvendinimo efektyvumu. Didžiausia abiejų investicinių paketų investicinė grąža kuriama švietimo, mokslo ir sporto, ekonominio konkurencingumo ir valstybės informacinių išteklių bei transporto ir ryšių VVS.

Tiek 2014–2020 m., tiek 2021–2021 m. vienas investuotas euras sukurs vidutiniškai 1,72 papildomų eurų ekonomikoje.

POVEIKIS UŽIMTUMO IR DARBO RINKOS SRIČIAI

Atlikus detalų pasirinktų ADRP projektų vertinimą kontrafaktinio poveikio vertinimo metodu, nustatyta, kad **visi penki analizuoti projektai turėjo statistiškai reikšmingą poveikį jų dalyvių darbo trukmei ir darbo užmokesčio lygiui**. Pirmaisiais metais po dalyvavimo intervencijoje projektų dalyviai dirbo nuo 1 iki 4 mėnesių ilgiau, o jų darbo užmokestis buvo nuo 3 iki 16 proc. p. didesnis nei kontrolinei grupei priskirtų asmenų. Taip pat nustatyta, kad šis poveikis išlieka iki 3 m. po intervencijos pabaigos. Didžiausias dalyvavimo projektuose poveikis nustatytas vyresnio amžiaus ir ilgalaikiams bedarbiams.

Po dalyvavimo intervencijoje projektų dalyviai dirbo nuo 1 iki 4 mėnesių ilgiau, o jų darbo užmokestis buvo nuo 3 iki 16 procentinių punktų aukštesnis.

Apibendrinant, atlikto vertinimo rezultatai rodo, kad tiek 2014–2020 m., tiek 2021–2027 m. finansinio laikotarpio ES investicijos turės reikšmingą poveikį Lietuvos socialinei ir ekonominei raidai ne tik investicijų įgyvendinimo, tačiau ir ilguoju laikotarpiu, investicijų įgyvendinimui pasibaigus.

Leidinyje pristatomi ES investicijų poveikio Lietuvos makroekonominiams rodikliams ir atskiriems ūkio sektoriams vertinimo rezultatai. Vertinimą 2021 m. kovo – 2022 m. sausio mėn. atliko paslaugų tiekėjas UAB „BGI Consulting“. Vertinimo užsakovas – LR finansų ministerija. Vertinimas bendrai finansuojamas Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos lėšomis pagal 2014–2020 m. Europos Sąjungos fondų veiksmų programą, 12 prioritetą „Techninė parama, skirta informuoti apie veiksmų programą ir jai vertinti“.

Galutinė vertinimo ataskaita ir kiti vertinimo rezultatai skelbiami ES struktūrinės paramos svetainėje www.esinvesticijos.lt